

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
PAOLA MENGOZZIJA
od 7. ožujka 2013.¹

Predmet C-521/11

Amazon.com International Sales Inc.

Amazon EU Sàrl

Amazon.de GmbH

Amazon.com GmbH, u likvidaciji

Amazon Logistik GmbH

protiv

**Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte
Gesellschaft mbH**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Oberster Gerichtshof (Austrija))

„Autorsko pravo i srodna prava – Direktiva 2001/29/EZ – Pravo reproduciranja – Iznimke i ograničenja – Iznimka privatnog umnožavanja – Pravična naknada – Mogućnost povrata naknade za privatno umnožavanje primijenjene na opremu, uređaje i medije povezane s digitalnim reproduciranjem – Financiranje socijalnih i kulturnih ustanova u korist nositelja prava – Plaćanje pravične naknade u različitim državama članicama“

1. Zaštita autorskog prava predstavlja iznimno složeno područje prava u kojem se isprepliću različiti interesi i u kojem je brzina tehnološkog razvoja iz temelja promijenila i nastavlja mijenjati samu prirodu zaštićenih djela, načine njihove uporabe, kao i načine njihova stavljanja na tržište postavljajući neprestano nove izazove za zaštitu prava autora tih djela i pravednu ravnotežu predmetnih interesa.

2. U okviru strategije čiji je cilj potaknuti razvoj informacijskog društva u Europi, zakonodavac Europske unije nastojao je uskladiti određene aspekte autorskog prava donošenjem, među ostalim, Direktive 2001/29/EZ (u daljnjem tekstu: Direktiva 2001/29)² na koju se odnosi ovaj zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Oberster Gerichtshof (Austrija). Direktiva 2001/29 donesena je s iskazanim ciljevima postizanja usklađenog pravnog okvira na unutarnjem tržištu kojim će se osigurati izostanak narušavanja koja proizlaze iz različitosti propisa država članica³ i omogućiti prilagođavanje novim oblicima iskorištavanja prava, novim oblicima korištenja i tehnološkom razvoju⁴.

1 — Izvorni jezik: talijanski

2 — Direktiva 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.). Vidjeti osobito uvodnu izjavu 2. te direktive.

3 — Vidjeti uvodnu izjavu 1. Direktive 2001/29, kao i presude od 12. rujna 2006., Laserdisken (C-479/04, Zb., str. I-8089., t. 26. i t. 31. do 34.) i od 21. listopada 2010., Padawan (C-467/08, Zb., str. I-10055., t. 35.).

4 — Vidjeti uvodne izjave 5., 6., 7., 39. i 47. Direktive 2001/29, kao i točku 29. mišljenja nezavisne odvjetnice E. Sharpston od 24. siječnja 2013. u predmetu VG Wort, Fujitsu Technology Solutions, Hewlett-Packard (spojeni predmeti od C-457/11 do C-460/11).

3. Međutim, kao kompromisno rješenje između različitih pravnih tradicija i gledišta koja postoje u državama članicama Unije⁵, Direktivom 2001/29 nisu usklađeni razni aspekti uređenja autorskog prava, predviđajući brojna odstupanja i ostavljajući državama članicama znatan manevarski prostor u njezinu prenošenju u nacionalno zakonodavstvo, te se postavlja pitanje je li zakonodavac Unije, unatoč iskazanim ciljevima, u praksi zapravo odustao od usklađivanja autorskog prava⁶.

4. U tim okolnostima Direktiva je prouzročila razne probleme u provedbi, među kojima postupak pred nacionalnim sudom u okviru kojeg su Sudu u ovom predmetu postavljena četiri prethodna pitanja predstavlja paradigmatički primjer. Naime, taj se postupak odnosi na spor između međunarodne grupe koja se bavi stavljanjem medija za bilježenje na tržište putem interneta i udruge za kolektivno ostvarivanje autorskih prava u pogledu plaćanja „pravične naknade” koja je predviđena Direktivom 2001/29 kao naknada štete za uporabu djela zaštićenih autorskim pravom. Konkretna primjena pojma pravične naknade od strane država članica jedno je od najsloženijih pitanja u Direktivi 2001/29 i nastavlja stvarati probleme u pogledu odnosa između te direktive i raznih nacionalnih propisa kojima se ona prenosi u nacionalno zakonodavstvo. Sud je već imao prilike baviti se tim pitanjem i sastaviti određena načela kao smjernice za ovo područje⁷, a uskoro će se u nekoliko slučajeva morati ponovo baviti tim pitanjem⁸.

5. Međutim, prije analiziranja pitanja postavljenih u ovom predmetu u kojem se od Suda, s jedne strane, traži da upotpuni svoju sudsku praksu u pogledu pojma pravične naknade i, s druge strane, odgovori na određena nova posebna pitanja koja se u tom pogledu postavljaju, moram istaknuti da su odgovori koje je Sud dao i koje će dati na različita pitanja koja nacionalni sudovi postavljaju nužno obuhvaćeni pravnim okvirom koji utvrđuju postojeća pravila prava Unije. Iako u utvrđenom pravnom okviru odgovori Suda daju važne smjernice za konkretno utvrđivanje oblika, opsega i načina zaštite autorskog prava i postizanje ravnoteže između različitih interesa o kojima je riječ, zakonodavac Unije ipak je dužan osigurati odgovarajući pravni okvir kojim će se na temelju odluka, među ostalim i političke prirode, omogućiti nedvosmisleno utvrđivanje tih oblika, opsega i načina, kao i postizanje te ravnoteže. S tog gledišta mora se s odobravanjem pozdraviti nedavna inicijativa koju je preuzela Europska komisija odobrenjem akcijskog plana čiji je cilj osuvremenjivanje autorskog prava⁹.

6. U tom pogledu smatram da je važno primijetiti i to da se iz analize određenih pitanja postavljenih u ovom predmetu čini jasnim da brojni problemi primjene Direktive 2001/29 proizlaze iz nedostatne razine usklađenosti područja autorskog prava u Uniji. Time se prema mojem mišljenju dokazuje da, iako je važno poštovati gore navedene različite pravne tradicije i gledišta koji u tom području postoje u državama članicama, ipak u svrhu razvoja suvremenog pravnog okvira za područje autorskog prava u Europi kojim se, uzimajući u obzir različite interese, omogućuje postojanje istinskog jedinstvenog tržišta u tom sektoru promicanjem kreativnosti, inovacija i pojave novih oblika gospodarskih djelatnosti, treba nastojati postići puno veću razinu usklađenosti nacionalnih propisa u odnosu na razinu postignutu Direktivom 2001/29.

5 — Za opširnija razmatranja i navode u tom pogledu vidjeti mišljenje nezavisne odvjetnice V. Trstenjak od 11. svibnja 2010. u predmetu Padawan (navedenom u bilješci 3.), t. 41. do 44.

6 — Vidjeti u tom pogledu razmatranja nezavisne odvjetnice E. Sharpston u točkama 28. i 30. njezina mišljenja u predmetima VG Wort i dr. (navedenima u bilješci 4.).

7 — Vidjeti osobito presude Padawan (navedenu u bilješci 3.), od 16. lipnja 2011., Stichting de Thuiskopie (C-462/09, Zb., str. I-5331.) i od 9. veljače 2012., Luksan (C-277/10).

8 — Osim u ovom predmetu i u predmetima VG Wort i dr. (navedenima u bilješci 4.), od Suda će se uskoro zatražiti da zauzme stajalište o prethodnim pitanjima koja se odnose na pravičnu naknadu iz Direktive 2001/29 u predmetima ACI Adam BV (C-435/12) i Copydan Båndkopi (C-463/12).

9 — Vidjeti Priopćenje za medije Komisije od 5. prosinca 2012. (Memo/12/950). U tom pogledu valja napomenuti da je Komisija s pravom izdvojila upravo pitanje pravične naknade, o kojoj se radi u ovom predmetu, kao jedno od najproblematičnijih pitanja u području autorskog prava koje zahtijeva žurno djelovanje.

I – Pravni okvir

A – Pravo Unije

7. U smislu članka 2. Direktive 2001/29, države članice autorima u načelu priznaju isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje njihovih djela bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima.

8. Međutim, članak 5. stavci 2. i 3. Direktive 2001/29 omogućuju državama članicama da predvide razne iznimke i ograničenja tog prava. Osobito u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) te direktive, države članice mogu predvidjeti iznimku isključivog prava autora na reproduciranje svojeg djela u odnosu na „reproduciranje na bilo koji medij koje je učinila fizička osoba za privatnu uporabu i u svrhu koja nije ni izravno ni neizravno komercijalna, uz uvjet da nositelji prava dobiju pravičnu naknadu” (takozvana iznimka „za privatno umnožavanje”)¹⁰.

B – Nacionalno pravo

9. Članak 42. Urheberrechtsgesetz¹¹ (austrijski Zakon o autorskom pravu; u daljnjem tekstu: UrhG) predviđa kako slijedi:

„1. Svaka osoba može napraviti pojedinačne preslike djela na papiru ili na sličnom mediju za svoju osobnu uporabu.

2. Svaka osoba može napraviti pojedinačne preslike djela na medijima različitima od onih koji su navedeni u stavku 1., za svoju osobnu uporabu i u svrhe istraživanja ako je to opravdano nekomercijalnim ciljem koji se želi postići.

3. Svaka osoba za svoju osobnu uporabu može napraviti pojedinačne preslike djela koja su objavljena kao dio novinskih izvješća pod uvjetom da se radi o sličnoj uporabi.

4. Svaka fizička osoba može za svoju privatnu uporabu i u svrhu koja nije izravno ili neizravno komercijalna napraviti pojedinačne preslike djela na medijima različitima od onih navedenih u stavku 1.

5. Ako nije drukčije propisano stavicima 6. i 7. ovog članka, umnožavanje čiji je cilj staviti djelo na raspolaganje javnosti putem njegove preslike ne smatra se umnožavanjem za privatnu ili osobnu uporabu. Preslike napravljene za privatnu ili osobnu uporabu ne smiju se upotrebljavati za stavljanje djela na raspolaganje javnosti.

(...)”.

10 — Nadalje, članak 5. stavak 5. Direktive 2001/29 uvjetuje uvođenje iznimke za privatno umnožavanje, kao i ostalih iznimki i ograničenja predviđenih u stavicima 1. do 4. istog članka, trima uvjetima, odnosno da se ta iznimka primjenjuje samo u određenim posebnim slučajevima, zatim da nije u sukobu s uobičajenim iskorištavanjem djela i, naposljetku, da ne dovodi bezrazložno u pitanje zakonite interese nositelja autorskog prava.

11 — Urheberrechtsgesetz od 9. travnja 1936. (BGBl. br. 111/1936), kako je kasnije izmijenjen. Sadašnje verzije članaka 42. i 42.b UrhG-a izmijenjene su 2003. Urheberrechtsgesetz-Novelle 2003 (BGBl. I Br. 32/2003) koji je donesen radi prenošenja Direktive 2001/29 u austrijsko pravo.

10. Članak 42. stavak 6. UrhG-a u određenim okolnostima predviđa takozvanu iznimku za osobnu uporabu u podučavanju u korist škola i sveučilišta. Stavak 7. istoga članka u određenim okolnostima predviđa iznimku za preslike koje su umnožili subjekti dostupni javnosti koji skupljaju djela u svrhu koja nije izravno ili neizravno gospodarska ili komercijalna (takozvano kolekcionarsko umnožavanje za osobnu uporabu).

11. Članak 42.b UrhG-a predviđa:

„1. Ako se može očekivati da će se djelo koje je radiodifuzirano ili stavljeno na raspolaganje javnosti ili snimljeno na medij za bilježenje slika ili zvuka i koje je proizvedeno u komercijalne svrhe zbog svoje prirode reproducirati, u smislu članka 42. stavaka 2. do 7., fiksiranjem na medij za bilježenje slika ili zvuka za osobnu ili privatnu uporabu, autor ima pravo na primjerenu naknadu (naknada za prazne nosače zvuka ili slike) ako je medij za bilježenje stavljen na nacionalno tržište u komercijalne svrhe i uz naplatu. Medijima za bilježenje smatraju se prazni mediji za bilježenje slika ili zvuka koji su prilagođeni takvom reproduciranju ili drugi mediji za bilježenje slika ili zvuka koji imaju tu namjenu.

(...)

3. Sljedeće osobe dužne su platiti primjerenu naknadu:

1. Što se tiče naknade za prazne nosače slika ili zvuka i naknade za aparate, osoba koja je u komercijalne svrhe i uz naplatu s mjesta na državnom području ili u inozemstvu prva stavila na tržište medij za bilježenje ili aparate;

(...)

5. Samo udruge za kolektivno ostvarivanje autorskih prava mogu ostvariti pravo na naknadu predviđenu stavcima 1. i 2.

6. Udruga za kolektivno ostvarivanje autorskih prava dužna je vratiti primjerenu naknadu:

1. osobi koja izvozi u inozemstvo medije za bilježenje ili aparat za reproduciranje prije njegove prodaje krajnjem korisniku;
2. osobi koja medije za bilježenje upotrebljava za reproduciranje uz pristanak nositelja prava. U tom su pogledu dovoljne naznake.”

12. Članak 13. Verwertungsgesellschaftengesetz (austrijskog Zakona o udrugama za kolektivno ostvarivanje prava, u daljnjem tekstu: VerwGesG¹²) određuje:

„1. Udruge za kolektivno ostvarivanje prava mogu osnovati socijalne i kulturne ustanove za nositelje prava koje zastupaju, kao i za članove njihovih obitelji.

2. Udruge za kolektivno ostvarivanje prava koje ostvaruju pravo na naknadu za prazne nosače slika ili zvuka obvezne su osnovati socijalne ili kulturne ustanove i uplatiti im 50 % iznosa prihoda ostvarenih na temelju te naknade nakon odbitka pripadajućih troškova poslovanja.”

12 — Zakon od 13. siječnja 2006. (BGBl. I br. 9/2006).

II – Činjenice, postupak pred nacionalnim sudom i prethodna pitanja

13. Društvo tužitelj u glavnom postupku, Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft m.b.H. (u daljnjem tekstu: Austro-Mechana) je udruga za kolektivno ostvarivanje prava koja u Austriji, kao takva i na temelju ugovora s drugim stranim i austrijskim udrugama za kolektivno ostvarivanje prava, ostvaruje prava autora i nositelja srodnih prava. Ono, osim toga, predstavlja subjekt koji u Austriji ima pravo na primanje plaćanja naknade za prazne nosače slika ili zvuka u smislu članka 42.b stavka 1. UrhG-a.

14. Društva tuženici, Amazon.com International Sales Inc., Amazon EU Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon.com GmbH, u stečaju, i Amazon Logistik GmbH (u daljnjem tekstu zajedno nazvani: društva grupe Amazon), sva pripadaju međunarodnoj grupi Amazon, koja se, među ostalim, bavi prodajom proizvoda na internetu, uključujući medije za bilježenje slika ili zvuka u skladu s austrijskim propisima.

15. Počevši barem od 2003., društva grupe Amazon su kroz međusobnu suradnju i na temelju internetskih narudžbi stavila na tržište u Austriji medije za bilježenje slika ili zvuka, kao što su prazni CD-ovi i DVD-ovi, memorijske kartice i MP3 čitači.

16. Austro-Mechana je tužila društva grupe Amazon tražeći od njih da joj solidarno plate primjerenu naknadu predviđenu člankom 42.b stavkom 1. UrhG-a za medije za bilježenje koji su stavljeni na tržište u Austriji između 2002. i 2004. Za prvu polovicu 2004., Austro-Mechana podnijela je zahtjev za naknadu u iznosu od 1.856.275 eura. Za 2002. i 2003. godinu, kao i za razdoblje od lipnja 2004., Austro-Mechana zatražila je da se društvima grupe Amazon naloži dostava računovodstvenih podataka koji se odnose na medije za bilježenje koje su stavili na tržište u Austriji zadržavajući pravo na određivanje visine zahtjeva za naknadu za ta razdoblja.

17. Prvostupanjski sud djelomičnom je presudom prihvatio zahtjev za dostavu računovodstvenih podataka i odgodio donošenje odluke o zahtjevu za naknadu. Drugostupanjski sud potvrdio je presudu prvostupanjskog suda.

18. Oberster Gerichtshof, sud koji je uputio zahtjev, kojem je podnesena žalba,, odlučio je prekinuti glavni postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja¹³:

„1. Postoji li ‚pravična naknada‘ u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 ako:

- (a) nositelji prava u smislu članka 2. Direktive 2001/29 imaju pravo na primjerenu naknadu koja se može ostvariti isključivo posredstvom udruge za kolektivno ostvarivanje prava od osobe koja prva u komercijalne svrhe i uz naplatu stavi na nacionalno tržište medije za bilježenje namijenjene reproduciranju njihovih djela;
- (b) to pravo ne ovisi o tome stavljaju li se [mediji za bilježenje] na tržište putem prodaje distributerima, fizičkim ili pravnim osobama radi uporabe u svrhu koja nije privatna ili fizičkim osobama radi uporabe u privatne svrhe;
- (c) soba koja upotrebljava medije za bilježenje za reproduciranje uz pristanak nositelja prava ili ga ponovo izveze prije prodaje krajnjem korisniku ima pravo na povrat naknade od udruge za kolektivno ostvarivanje prava?

13 — Sud koji je uputio zahtjev primjećuje da je, iako se predmet o kojem odlučuje odnosi samo na pitanje obveze dostavljanja računovodstvenih podataka radi utvrđivanja visine zahtjeva za naknadu, to pitanje strogo povezano s pitanjem postojanja prava na primjerenu naknadu u smislu austrijskih propisa.

2. U slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje:

2.1. Postoji li ‚pravična naknada‘ u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 ako pravo navedeno u točki (a) prvog pitanja postoji samo u pogledu stavljanja medija za bilježenje na tržište putem prodaje fizičkim osobama koje ih upotrebljavaju u privatne svrhe za reproduciranje?

2.2. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje točku 2.1.:

Treba li, u slučaju stavljanja medija za bilježenje na tržište putem prodaje fizičkim osobama, pretpostaviti, dok se ne dokaže protivno, da će one upotrebljavati medije za bilježenje za reproduciranje u privatne svrhe?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje ili na drugo pitanje točku 2.1.:

Proizlazi li iz članka 5. Direktive 2001/29 ili iz neke druge odredbe prava Unije da pravo na pravičnu naknadu koje treba ostvariti udruga za kolektivno ostvarivanje prava ne postoji ako je ta udruga na temelju zakona dužna uplatiti polovicu prihoda socijalnim i kulturnim ustanovama, a ne nositeljima prava?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje ili na drugo pitanje točku 2.1.:

Sprječava li članak 5. stavak 2. točka (b) Direktive 2001/29 ili neka druga odredba prava Unije ostvarivanje prava na naplatu pravične naknade koje ostvaruje udruga za kolektivno ostvarivanje prava ako je u drugoj državi članici, iako možda protivno pravu Unije, odgovarajuća naknada već plaćena za stavljanje medija za bilježenje na tržište?”

III – Postupak pred Sudom

19. Tajništvo je 12. listopada 2011. zaprimilo odluku kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku. Očitovanja su dostavila društva grupe Amazon, Austro-Mechana, austrijska, finska, francuska i poljska vlada kao i Komisija. Na raspravi održanoj 6. prosinca 2012. sudjelovala su društva grupe Amazon, Austro-Mechana, austrijska i poljska vlada kao i Komisija.

IV – Pravna analiza

A – Uvodna razmatranja

20. Prethodna pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev odnose se na pojam „pravične naknade” iz Direktive 2001/29¹⁴.

21. Kao što proizlazi iz članka 42. stavka 4. UrhG-a, Republika Austrija je u svoje nacionalno pravo unijela „iznimku za privatno umnožavanje” u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29. „Pravična naknada” u korist autora koja se na nju odnosi predviđena je člankom 42.b stavkom 1. UrhG-a u obliku „primjerene naknade”.

14 — Pojam „pravične naknade” navodi se u raznim odredbama Direktive 2001/29. Osim članka 5. stavka 2. točke (b) te direktive na koji se u svojim prethodnim pitanjima poziva sud koji je uputio zahtjev, pravična naknada u korist nositelja prava izričito se predviđa i iznimkama navedenima u članku 5. stavku 2. točkama (a) i (e), kao i raznim uvodnim izjavama te direktive.

22. Međutim, iz članka 42.b stavka 1. UrhG-a proizlazi da je u Austriji plaćanje primjerne naknade predviđeno u korist autora ne samo u slučaju kada njegovo djelo reproducira fizička osoba u privatne svrhe na temelju članka 42. stavka 4. UrhG-a, nego u svim slučajevima reproduciranja djela koji su predviđeni člankom 42. stavcima 2. do 7. UrhG-a. Iz toga slijedi da u austrijskom pravu primjerena naknada ne odgovara samo pravičnoj naknadi koju je fizička osoba dužna platiti na temelju iznimke za privatno umnožavanje, nego se ona plaća i u drugim slučajevima koji se u skladu s UrhG-om smatraju „privatnom uporabom” koji su obuhvaćeni drugim iznimkama predviđenima člankom 42. UrhG-a¹⁵.

23. Ova uvodna razmatranja koja će, kao što ćemo vidjeti, biti važna u analizi, navode me da zaključim da, osim u slučaju drugog prethodnog pitanja koje se odnosi isključivo na iznimku iz članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive, opseg ostalih prethodnih pitanja nije ograničen na iznimku za privatno umnožavanje, nego ga treba razmotriti u odnosu na pojam pravične naknade općenito u skladu s Direktivom 2001/29.

24. U tom pogledu samo ću usput istaknuti da, pod uvjetom da su iznimke koje su predviđene nacionalnim propisom usklađene s odredbama Direktive, takav sustav kojim se predviđa plaćanje pravične naknade i za druge iznimke osim „iznimke za privatno umnožavanje” nije sam po sebi protivan Direktivi 2001/29¹⁶. U svakom slučaju, sud koji je uputio zahtjev eventualno će morati, ako se to pokaže potrebno, provjeriti na temelju kriterija prava Unije¹⁷ usklađenost tih iznimki s odredbama Direktive¹⁸.

25. S obzirom na navedeno, smatram da, kako bi se na prethodna pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev moglo odgovarajuće odgovoriti, potrebno je ukratko ponoviti načela koja je Sud utvrdio u pogledu pojma pravične naknade iz Direktive 2001/29.

B – *Sudska praksa Suda o pojmu „pravična naknada” u smislu Direktive 2001/29*

26. Kao što je već navedeno u točki 4., Sud je u više navrata imao prilike odlučivati o pojmu pravične naknade predviđenom Direktivom 2001/29. Iz sudske prakse osobito proizlazi da je to autonoman pojam u pravu Unije, koji treba tumačiti ujednačeno u svim državama članicama koje su uvele iznimku za privatno umnožavanje. Takvo ujednačeno tumačenje neovisno je o mogućnosti koja se priznaje državama članicama da unutar granica propisanih pravom Unije, osobito samom direktivom, određuju oblik, načine financiranja i naplate, kao i visinu navedene pravične naknade¹⁹.

15 — Radi se osobito o slučajevima privatne uporabe u svrhe istraživanja, izvještavanja u vijestima, podučavanja u školama i na sveučilištima, kao i u svrhu javne posudbe. Vidjeti redom članak 42. stavke 2., 3., 6. i 7. UrhG-a.

16 — Naime, iz uvodne izjave 36. Direktive 2001/29 proizlazi da države članice mogu predvidjeti pravičnu naknadu nositeljima prava i kada primjenjuju neobavezne odredbe o iznimkama ili ograničenjima koje ne zahtijevaju takvu naknadu.

17 — U pogledu ocjene usklađenosti nacionalnog propisa s Direktivom 2001/29, upućujem na razmatranja nezavisne odvjetnice E. Sharpston u točkama 37. i 38. mišljenja u predmetima VG Wort i dr. (navedenima u bilješki 4.).

18 — U ovom predmetu potrebno je utvrditi da iznimke iz članka 42. stavaka 2., 3., 6. i 7. UrhG-a, iako su slične određenim iznimkama iz članka 5. Direktive 2001/29 [vidjeti osobito članak 5. stavak 2. točku (c) i stavak 3. točke (a) i (c)], ne odgovaraju u potpunosti. Međutim, s obzirom na to da se svim tim iznimkama predviđa zahtjev da se korištenje djela u navedene svrhe smatra „privatnom uporabom”, čini se da one imaju ograničenije područje primjene od odgovarajućih iznimki predviđenih Direktivom.

19 — Vidjeti presudu Padawan (navedenu u bilješki 3.), t. 33. i 37.

27. Utvrđivanje i visina pravične naknade povezani su sa štetom nastalom autoru reproduciranjem njegova zaštićenog djela u privatne svrhe bez njegova ovlaštenja. U tim okolnostima pravičnu naknadu treba smatrati naknadom štete koju je autor pretrpio. Iz toga slijedi da navedenu naknadu nužno treba izračunati na temelju kriterija štete koja je autorima zaštićenih djela nanosena uvođenjem iznimke za privatno umnožavanje²⁰. Međutim, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 31. Direktive 2001/29, mora se zadržati „pravedna ravnoteža” između prava i interesa autora, korisnika pravične naknade, s jedne strane, i korisnika predmeta zaštite s druge strane²¹.

28. Umnožavanje koje u privatne svrhe obavlja fizička osoba treba smatrati činom kojim se može nanijeti šteta autoru predmetnog djela. Stoga je, u načelu, osoba koja je nanijela štetu nositelju isključivog prava na reproduciranje, odnosno autoru, dužna nadoknaditi štetu povezanu s tim reproduciranjem financirajući naknadu koja će se platiti nositelju prava²².

29. Međutim, s obzirom na praktične poteškoće povezane s identificiranjem privatnih korisnika i njihovim obvezivanjem na naknadu štete nanosene nositeljima prava te uzimajući u obzir činjenicu da se šteta koja može nastati iz svakog privatnog korištenja, razmatrana pojedinačno, može pokazati minimalnom ne stvarajući time obvezu plaćanja²³, Sud je presudio da države članice mogu u cilju financiranja pravične naknade uvesti „naknadu za privatno umnožavanje” koja nije na teret dotičnih privatnih osoba, nego osoba koje raspolažu opremom, uređajima i medijima za digitalno reproduciranje i koje, stoga, pravno ili činjenično stavljaju navedenu opremu na raspolaganje privatnim osobama ili im pružaju uslugu reproduciranja. U okviru takvog sustava, te su osobe dužne platiti naknadu za privatno umnožavanje²⁴.

30. Nadalje, Sud je pojasnio da, s obzirom na to da se gore navedenim sustavom dužnicima omogućuje da trošak naknade za privatno umnožavanje prenesu na cijenu stavljanja na raspolaganje te opreme, uređaja i medija za reproduciranje ili na cijenu pružene usluge reproduciranja, teret naknade u konačnici je na privatnom korisniku koji plaća tu cijenu i kojeg ustvari treba smatrati „neizravnim dužnikom” pravične naknade. Takav sustav je u skladu s „pravednom ravnotežom” koju treba postići između interesa autora i interesa korisnika predmeta zaštite²⁵.

31. Sud je objasnio da stoga nužno postoji veza između primjene naknade za privatno umnožavanje u pogledu navedene opreme, uređaja i medija za digitalno reproduciranje i njihove uporabe u svrhu privatnog reproduciranja. Slijedom toga, primjena naknade za privatno umnožavanje bez razlikovanja na sve vrste opreme, uređaja i medije za digitalno reproduciranje, uključujući u slučaju da su ih kupili subjekti koji nisu fizičke osobe, u svrhe koje su očito nepovezane s privatnim umnožavanjem, nije u skladu s člankom 5. stavkom 2. Direktive 2001/29²⁶.

32. Međutim, kad se predmetna oprema stavlja na raspolaganje fizičkim osobama u privatne svrhe, nije uopće nužno utvrđivati da su one tom opremom ili uređajima stvarno privatno reproducirale i tako stvarno uzrokovale štetu autoru zaštićenog djela. Naime, Sud je presudio da je opravdano pretpostaviti da te fizičke osobe u cijelosti imaju koristi od takvog stavljanja na raspolaganje, odnosno da u potpunosti iskorištavaju funkcije koje se povezuju s tom opremom, uključujući i funkcije koje se

20 — Vidjeti presude Padawan (navedenu u bilješki 3.), t. 40. i 42. i Stichting de Thuiskopie (navedenu u bilješki 7.), t. 24. Vidjeti u tom pogledu uvodnu izjavu 35. Direktive 2001/29 iz koje proizlazi da, uzimajući u obzir okolnosti svakog pojedinog slučaja, kriterij štete koja se nanosi nositeljima prava i koja proizlazi iz uporabe zaštićenog materijala predstavlja vrijedan kriterij za slučajeve iznimki ili ograničenja za koje je predviđena pravična naknada i, stoga, ne samo za slučaj iznimke za privatno umnožavanje.

21 — Vidjeti presude Padawan (navedenu u bilješki 3.), t. 43. i Stichting de Thuiskopie (navedenu u bilješki 7.), t. 25.

22 — Vidjeti presude Padawan (navedenu u bilješki 3.), t. 44. i 45. i Stichting de Thuiskopie (navedenu u bilješki 7.), t. 26.

23 — Vidjeti uvodnu izjavu 35. Direktive 2001/29.

24 — Vidjeti presude Padawan (navedenu u bilješki 3.), t. 46. i Stichting de Thuiskopie (navedenu u bilješki 7.), t. 27.

25 — Vidjeti presude Padawan (navedenu u bilješki 3.), t. 48. i 49. i Stichting de Thuiskopie (navedenu u bilješki 7.), t. 28.

26 — Vidjeti presudu Padawan (navedenu u bilješki 3.), t. 52. i 53.

odnose na reproduciranje. Iz toga slijedi da je sama mogućnost umnožavanja koju ta oprema ili ti uređaji imaju dovoljna kako bi se opravdala primjena naknade za privatno umnožavanje pod uvjetom da su navedena oprema ili uređaji stavljeni na raspolaganje fizičkim osobama kao privatnim korisnicima²⁷.

C – Prvo prethodno pitanje

1. Uvodna razmatranja

33. Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita postoji li pravična naknada u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 u slučaju kada se nacionalnim propisom predviđa naknada za privatno umnožavanje u obliku primjerene naknade koju bez razlikovanja može naplatiti samo udruga za kolektivno ostvarivanje prava od osobe koja u komercijalne svrhe i uz naplatu prva stavlja na nacionalno tržište medije za reproduciranje djela, ali kada se navedenim nacionalnim propisom pod određenim uvjetima predviđa i pravo na povrat navedene primjerene naknade u slučaju kada njezino plaćanje nije bilo potrebno.

34. Sud koji je uputio zahtjev smatra da s obzirom na to da se austrijskim propisom predviđa primjena naknade za privatno umnožavanje bez razlikovanja, ona je „očito” protivna presudi Padawan²⁸. Međutim, sud koji je uputio zahtjev ujedno primjećuje da predmetni nacionalni propis predstavlja temeljnu razliku u odnosu na propis na koji se odnosi presuda Padawan jer se njime predviđa mogućnost povrata navedene naknade.

35. Sud koji je uputio zahtjev navodi da se ta mogućnost izričito predviđa člankom 42.b stavkom 6. UrhG-a samo u dvama slučajevima: daljnjem izvozu medija i reproduciranju djela uz pristanak autora. Stoga, u austrijskom pravu obveza plaćanja primjerene naknade postoji i u slučaju uporabe medija koja ne predstavlja nikakvu povredu prava autora²⁹. Sud koji je uputio zahtjev poziva se osobito na dvije situacije: kao prvo, na slučajeve reproduciranja djela predviđene člankom 42. UrhG-a koji su obuhvaćeni drugom iznimkom iz članka 5. stavka 2. ili 3. Direktive 2001/29 za koje se pak nacionalnim propisom u skladu s Direktivom predviđa plaćanje „pravične naknade” u korist autora³⁰ i, kao drugo, na slučaj uporabe medija za pohranjivanje podataka koje je „proizveo” korisnik, koji ipak prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev treba usporediti sa slučajem reproduciranja uz pristanak autora i koji, stoga, po analogiji, dovodi do obveze povrata naknade³¹.

36. Dakle, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev ostaje samo dvojba u pogledu usklađenosti s pravom Unije rješenja koje se odnosi na povrat, a koje je utvrđeno u predmetnom nacionalnom propisu. Sustav koji se temelji na mogućnosti naknadnog povrata podrazumijeva plaćanje pravične naknade i u slučaju kada se mediji stavljaju na raspolaganje poslovnim korisnicima koji ih očito upotrebljavaju u svrhe koje, u sustavu predviđenom Direktivom i nacionalnim propisom, ne moraju

27 — Vidjeti presudu Padawan (navedenu u bilješki 3.), t. 54. do 56.

28 — Vidjeti osobito točku 53. te presude i gore navedenu točku 31.

29 — Sud koji je uputio zahtjev navodi i slučaj neovlaštenih reproduciranja kojima je povrijeđeno pravo autora i za koja, prema mišljenju toga suda, očito ne može postojati nikakvo pravo na povrat pravične naknade. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, iz odredbi članka 5. stavka 2. ili 3. Direktive ne proizlazi da je plaćanje pravične naknade za te vrste nezakonitog postupanja protivno tom članku. Prema mojem mišljenju, u svrhu ovog predmeta nije potrebno donijeti odluku o odnosu između neovlaštenog umnožavanja i pravične naknade. To će pitanje Sud razmatrati u predmetima ACI Adam BV i Copydan Båndkopi (gore navedenima u bilješki 8.). Međutim, smatram da nisu opravdani argumenti koje su istaknula društva grupe Amazon koji se odnose na nezakonitost predmetnog nacionalnog propisa jer se njime omogućuje propisivanje pravične naknade za štetu nanesenu autoru neovlaštenim umnožavanjem njegova djela.

30 — Vidjeti uvodnu izjavu 36. Direktive koja je navedena u bilješki 16.

31 — Naime, sud koji je uputio zahtjev smatra da osoba koja upotrebljava medij za bilježenje podataka koje je sama proizvela ne može biti u nepovoljnijem položaju od osobe koja upotrebljava taj medij za reproduciranje podataka koje su proizvele treće osobe uz njihov pristanak.

dovesti do plaćanja pravične naknade čime troškovi i rizici povezani s mogućim dobivanjem navedenog povrata idu na teret osoba koje ne bi trebale biti dužne platiti pravičnu naknadu. Sud koji je uputio zahtjev ne isključuje mogućnost da takav nacionalni propis u svojoj cijelosti može biti protivan pravu Unije.

37. Prvo prethodno pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev podijeljeno je u tri dijela. Svaki od ta tri dijela posebno ću analizirati što će mi kasnije omogućiti davanje sveobuhvatnog odgovora na prvo prethodno pitanje.

2. Prvo prethodno pitanje, točka (a)

38. U prvom dijelu prvog prethodnog pitanja, odnosno točki (a), sud koji je uputio zahtjev navodi tri elementa koja obilježavaju nacionalni propis u pogledu kojeg je taj sud postavio pitanje o usklađenosti s pojmom pravične naknade u smislu Direktive 2001/29.

39. Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev ističe da je predmetnim nacionalnim propisom predviđena pravična naknada u obliku primjerene naknade. Primjerena naknada je pojam koji se nalazi u Direktivi 2006/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe te o određenom autorskom pravu srodnim pravima u području intelektualnog vlasništva³². Iz sudske prakse proizlazi da i ona predstavlja autonoman pojam u pravu Unije³³. U tom pogledu smatram da, uzimajući u obzir autonomnost koju države članice imaju u granicama utvrđenim pravom Unije, osobito Direktivom 2001/29, prilikom utvrđivanja *oblika* „pravične naknade”³⁴, državu članicu ništa ne sprečava da predvidi pravičnu naknadu u obliku „primjerene naknade” pod uvjetom da sustav koji je uspostavila ispunjava zahtjeve utvrđene Direktivom 2001/29 te da ima značajke pravične naknade u smislu te direktive i sudske prakse Suda³⁵.

40. Kao drugo, u prvom dijelu prethodnog pitanja ističe se da se predmetnim propisom predviđa da primjerenu naknadu može ostvariti samo udruga za kolektivno ostvarivanje autorskih prava. Stoga, prema mojem mišljenju, ni takva odredba nije sama po sebi protivna Direktivi 2001/29. Naime, iz sudske prakse navedene u točki 26. proizlazi da države članice i prilikom utvrđivanja načina naplate „pravične naknade”³⁶ imaju autonomnost u granicama utvrđenim pravom Unije, osobito tom direktivom. Posredovanje tijela za kolektivno ostvarivanje prava u ubiranju prihoda od autorskih prava vrlo je rašireno među državama članicama i potaknuto je najprije praktičnim razlozima³⁷. Iz toga slijedi da naplata pravične naknade isključivo putem udruge za kolektivno ostvarivanje autorskih prava, koja je predviđena nacionalnim propisom, ako navedena udruga stvarno predstavlja različite nositelje prava, sama po sebi ne čini navedeni propis neusklađenim s pravom Unije.

41. Kao treće, u prvom dijelu prvog prethodnog pitanja navodi se da se nacionalnim propisom predviđa da je primjerenu naknadu dužna platiti osoba koja u komercijalne svrhe i uz naplatu prva stavi na nacionalno tržište medije za bilježenje namijenjene reproduciranju djela. U tom pogledu valja primijetiti da iz sudske prakse navedene u prethodnim točkama 26. do 32. proizlazi da, iako je Sud utvrdio da je dužnik pravične naknade osoba koja nanosi štetu autoru neovlašteno reproducirajući

32 — SL L 376, str. 28. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17. svezak 1., str. 218.). Tom se direktivom stavlja izvan snage Direktiva Vijeća 92/100/EEZ od 19. studenoga 1992. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe i određenim pravima srodnim autorskom pravu u području intelektualnog vlasništva (SL L 346, str. 61.)

33 — Presuda od 6. veljače 2003., SENA (C-245/00, Zb., str. I-1251., t. 22. i 24.).

34 — Vidjeti presudu Padawan (navedenu u bilješci 3.), t. 37. i gore navedenu točku 26.

35 — Čini se da je to izričito predviđeno uvodnom izjavom 38. Direktive 2001/29, kojom se predviđa mogućnost uvođenja ili produljenja primjene sustava „naknade” za pravičnu naknadu. Osim toga, iz sudske prakse proizlazi da pojam „naknade” ima istu svrhu kao pojam „naknade [štete]”, a to je uvođenje naknađivanja štete koja je nanosena autorima. Vidjeti u tom pogledu presudu od 30. lipnja 2011., VEWA (C-271/10, Zb., str. I-5815.), t. 29. kao i presudu Luksan (gore navedenu u bilješci 7.), t. 34.

36 — Vidjeti presudu Padawan (navedenu u bilješci 3.), t. 37.

37 — Naime, time se omogućuje funkcioniranje sustava kojim se pojednostavnjuje stjecanje i raspodjela tih prihoda u korist, u načelu, nositelja prava ili dužnika koji potražuju te prihode.

njegovo djelo i osoba koja je, dakle, u načelu dužna platiti mu pravičnu naknadu za štetu koju mu je nanijela, državama članicama ipak je dopušteno predvidjeti sustav kojim se pravična naknada stavlja na teret drugim subjektima, a osobito onima koji medije stavljaju na raspolaganje korisnicima, koji potom taj iznos mogu prenijeti na cijenu tog stavljanja na raspolaganje. Dakle, iz navedene sudske prakse može se zaključiti da činjenica da je pravična naknada stavljena na teret subjekata koji se u lancu distribucije medija nalaze iznad privatnih subjekata sama po sebi nije protivna pravu Unije.

3. Prvo prethodno pitanje, točka (b)

42. Što se tiče drugog dijela prvog prethodnog pitanja koji odgovara točki (b), valja istaknuti da među strankama nije sporna činjenica da, kao što je uostalom istaknuo i sud koji je uputio zahtjev i uzimajući u obzir moguće opravdanje o kojem će se raspravljati u okviru analize trećeg dijela prvog prethodnog pitanja, s obzirom na to da se predmetnim nacionalnim propisom predviđa primjena naknade koja odgovara plaćanju pravične naknade bez razlikovanja za svaku uporabu medija, uključujući slučajeve korištenja medija u svrhe koje se očito ne odnose na reproduciranje koje podliježe plaćanju pravične naknade, navedeni propis protivan je Direktivi kako je tumači sudska praksa Suda³⁸.

43. U svojem zahtjevu za prethodnu odluku sud koji je uputio zahtjev razlikuje tri kategorije mogućih kupaca medija od subjekta koji je prvi dužan platiti primjerenu naknadu, odnosno koji prvi stavlja na tržište navedeni medij u komercijalne svrhe i uz naplatu. Nema potrebe za detaljnom analizom situacije svih tih subjekata koji mogu kupiti medij od takvog subjekta, ali dva razmatranja ipak mi se čine relevantnima.

44. Na prvome mjestu, kao što je istaknuto u gore navedenoj točki 22., predmetnim nacionalnim propisom predviđa se obveza plaćanja primjerene naknade ne samo na temelju iznimke za reproduciranje za privatnu uporabu koje je učinila fizička osoba u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29, nego i za druge uporabe definirane kao „osobne” koje su obuhvaćene drugim iznimkama predviđenima navedenim austrijskim propisom. U tim okolnostima, nije isključeno da se te druge iznimke primjenjuju na subjekte koji nisu fizičke osobe, kao na primjer na knjižnice ili istraživačke institute. Stoga je moguće da su subjekti koji nisu fizičke osobe dužni platiti primjerenu naknadu (koja odgovara pravičnoj naknadi) jer upotrebljavaju medij u svrhe koje podliježu takvom plaćanju. Dakle, u slučaju propisa kao što je onaj u glavnom predmetu, činjenica da subjekt koji kupi medij nije fizička već pravna osoba ne može ga *automatski* osloboditi plaćanja primjerene naknade i to nije nužno protivno pravu Unije.

45. Kao drugo, i obrnuto, činjenica da medij kupuje fizička osoba prema mojem mišljenju *nužno* ne podrazumijeva da ga ta osoba upotrebljava u privatne svrhe te da nedvojbeno treba primijeniti pretpostavku predviđenu u sudskoj praksi navedenoj u gore navedenoj točki 32. koja dovodi do nastanka obveze plaćanja pravične naknade. Ovo pitanje detaljnije će se analizirati u okviru drugog prethodnog pitanja, ali smatram da je već sada važno naglasiti da je lako moguće da fizička osoba kupi medij, ne kao privatna osoba, nego na primjer u svojstvu poduzetnika ili osobe koja se bavi slobodnim zanimanjem. Ako fizička osoba može dokazati da je kupila medij u svrhe koje su *očito* različite od privatnog umnožavanja (ili uporabe medija u druge svrhe koje podliježu plaćanju pravične naknade), smatram da ne treba biti obvezna platiti tu naknadu.

38 — Vidjeti gore navedene točke 31. i 34. Vidjeti presudu Padawan (navedenu u bilješci 3.), t. 53.

4. Prvo prethodno pitanje, točka (c)

46. Prelazimo na treći dio prvog prethodnog pitanja koji odgovara točki (c) i upravo je u njemu sadržana bit pitanja koje je postavio sud koji je uputio zahtjev. Pitanje koje taj sud postavlja je u biti sljedeće: Može li se predviđanjem sustava povrata pravične naknade u korist onih koji je nisu dužni platiti popraviti nezakonitost koja proizlazi iz primjene naknade koja odgovara pravičnoj naknadi bez razlikovanja?

47. U tom pogledu treba prije svega podsjetiti, kao što proizlazi iz gore navedene točke 35., da je sud koji je uputio zahtjev u zahtjevu za prethodnu odluku pojasnio da se područje primjene prava na povrat predviđenog u članku 42.b stavku 6. UrhG-a ne ograničava na dva slučaja koja su izričito predviđena zakonom, nego se proširuje i na neke druge slučajeve. Stoga, proširivanje područja primjene propisa, kojim se predviđa pravo na povrat, na druge slučajeve koje navodi sud koji je uputio zahtjev treba smatrati postojećim stanjem³⁹.

48. Osim toga, smatram da, uzimajući u obzir razmatranja koja slijede u pogledu mogućnosti *a priori* oslobođenja od plaćanja pravične naknade, kako bi se nacionalni propis kojim se predviđa sustav povrata pravične naknade mogao eventualno smatrati usklađenim s pravom Unije, nužno je da se taj sustav ne primjenjuje na posebne pojedinačne slučajeve, nego općenito na sve slučajeve u kojima plaćanje pravične naknade nije potrebno s obzirom na to da uporaba medija ne predstavlja čin kojim bi se mogla nanijeti šteta autoru djela⁴⁰.

49. Međutim, dvojbe koje ima sud koji je uputio zahtjev i na temelju kojih su Sudu postavljena pitanja nisu povezane s dosegom sustava povrata. Naime, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da sustav utemeljen na plaćanju pravične naknade bez razlikovanja i na naknadnoj, iako općoj, mogućnosti povrata, za troškove i rizike koji su povezani s dobivanjem povrata tereti subjekte koji u skladu s Direktivom 2001/29 nisu obvezni platiti pravičnu naknadu. Ti subjekti, iako upotrebljavaju medije u svrhe koje ne podliježu plaćanju pravične naknade, trebali bi je najprije platiti, a tek onda dobiti povrat uz rizike i troškove koji su s tim povezani.

50. U pogledu tih dvojbi, Komisija, kao i društva grupe Amazon, smatraju da mogućnost koja se daje državama članicama da odrede oblik i načine naplate pravične naknade ne može ići tako daleko da im omogući da se opredijele za sustav povrata kojim se nalažu obveze osobama koje nisu obuhvaćene područjem primjene pojma „pravične naknade” čija se definicija utvrđuje Direktivom 2001/29 i nije u nadležnosti država članica. S tog gledišta, mogućnost dobivanja povrata ne uklanja neusklađenost s navedenom direktivom nacionalnog zakonodavstva kojim se predviđa naplata pravične naknade i u slučajevima kad ne postoji povezanost, koju zahtijeva sudska praksa, između navedene naknade i uporabe medija.

51. Međutim, u tom pogledu valja istaknuti da iz spisa proizlazi da, kada u Austriji osoba koja u komercijalne svrhe i uz naplatu prva stavi medij na nacionalno tržište vjerodostojno osigura da ni ona, ni njezini kupci neće upotrijebiti taj medij u svrhe zbog kojih bi bili dužni platiti primjerenu naknadu za privatnu ili osobnu uporabu, ta osoba može iskoristiti svojevrsno „oslobođenje *a priori*” obveze plaćanja te primjerene naknade.

52. To „oslobođenje *a priori*” može se dobiti od društva Austro-Mechana obrascem koji je to društvo u tu svrhu stavilo na raspolaganje, a odobrava se poduzetnicima za koje se s najvećom vjerojatnošću od samoga početka može smatrati da neće umnažati djela zaštićena autorskim pravom za potrebe koje podliježu plaćanju primjerene naknade. Prema tvrdnjama koje je društvo Austro-Mechana iznijelo na

39 — Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru sustava pravosudne suradnje koji je uspostavljen člankom 267. UFEU-a, sudovi država članica dužni su tumačiti nacionalne propise, a ne Sud. Vidjeti na primjer presudu od 15. studenoga 2007., *International Mail Spain* (C-162/06, Zb., str. I-9911., t. 19. i navedenu sudsku praksu).

40 — Vidjeti gore navedenu točku 28.

raspravi, temelj za navedeno „oslobođenje *a priori*” nalazi se u samom tekstu članka 42.b stavka 1. UrhG-a kojim se predviđa da pravo na primjerenu naknadu za autora nastaje samo u slučaju u kojem „treba očekivati” da će se djelo reproducirati na mediju. Stoga, ako je, naprotiv, razumno očekivati da će se medij upotrijebiti u svrhe različite od reproduciranja djela, navedeno pravo *ab initio* ne nastaje.

53. Dakle, prema sudskoj praksi, Sud je nadležan nacionalnom sudu dostaviti sve elemente za tumačenje prava Unije koji mu omogućuju da ocjeni usklađenost propisa nacionalnog zakonodavstva s propisima Unije⁴¹. S obzirom na to smatram da bi Direktivi 2001/29 bio sukladan propis kojim se predviđa, s jedne strane, mogućnost oslobođenja *a priori* plaćanja pravične naknade subjektima, fizičkim ili pravnim osobama, za koje se na temelju objektivnih elemenata, čak i samo indikativnih, može razumno smatrati da kupuju medije u svrhe koje su očito različite od onih koje podliježu plaćanju pravične naknade⁴², i s druge strane, opća mogućnost naknadnog dobivanja povrata navedene pravične naknade u svim slučajevima u kojima se dokaže da uporaba medija ne predstavlja čin kojim bi se mogla nanijeti šteta autoru djela.

54. Naime, takvim se sustavom s jedne strane omogućuje *a priori* smanjenje na najmanju moguću mjeru broja slučajeva u kojima osobe koje nisu dužne platiti pravičnu naknadu snose teret mogućih rizika i troškova koji se odnose na plaćanje te naknade, i, s druge strane, njime se omogućuje dobivanje povrata čak i u slučaju u kojem je izvršeno nepotrebno plaćanje pravične naknade. Takvim sustavom se, prema mojem mišljenju, može osigurati učinkovita i stroga zaštita autorskih prava, kao i pravedna ravnoteža prava i interesa između različitih kategorija uključenih subjekata⁴³.

55. Međutim, sud koji je uputio zahtjev dužan je utvrditi stvaran utjecaj i učinkovitost funkcioniranja sustava oslobođenja *a priori* u okolnostima o kojima je riječ u glavnom postupku. Prema mojem mišljenju, navedeni sud će u tu svrhu konkretno morati utvrditi niz elemenata, među kojima je osobito, kao prvo, pitanje je li sustav oslobođenja *a priori* stvarno utemeljen u austrijskom pravu kao što tvrdi društvo Austro-Mechana i, kao drugo, pitanje je li društvo Austro-Mechana na temelju predmetnog propisa obvezno primijeniti tu „ovlast oslobođenja *a priori*” objektivno ili joj je u primjeni te ovlasti dopuštena određena margina prosudbe. Naime, u tom bi se drugom slučaju nedvojbeno pojavila pitanja o nepristranosti društva Austro-Mechane zbog njegove prirode privatnog društva, iako pokazuje određene aspekte od javnog interesa, koje ima vlastiti interes u odluci o tome treba li oslobođenje odobriti.

56. Naposljetku, ako sud koji je uputio zahtjev bude smatrao da sustav oslobođenja *a priori* ne odgovara gore navedenim zahtjevima, pitam se među ostalim i može li se ipak smatrati da je propis kojim se predviđa opća mogućnost povrata usklađen s pravom Unije iako se njime podrazumijeva da se za troškove i rizike plaćanja pravične naknade unaprijed terete subjekti koji je nisu dužni platiti.

57. Dakle, smatram da bi u svrhu utvrđivanja moguće usklađenosti takvog propisa s pravom Unije trebalo uspostaviti ravnotežu, uzimajući u obzir okolnosti iz konkretnog slučaja, između prava autora na dobivanje potpune zaštite prava koja su povezana s njihovim djelima, koje je nedvojbeno utvrđeno u članku 17. stavku 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, i prava poduzetnika koji stavljaju medije na tržište da se ne izlažu nepotrebним troškovima, prava koje je povezano sa slobodom poduzetništva priznatom u članku 16. same Povelje.

41 — U opsežnoj sudskoj praksi u tom pogledu vidjeti presudu od 16. veljače 2012., Varzim Sol (C-25/11, t. 27. i navedenu sudsku praksu).

42 — Što se tiče argumenta koji su iznijeli predstavnici društava grupe Amazon prema kojem mogućnost „oslobođenja *a priori*” ne proizlazi iz zahtjeva za prethodnu odluku, smatram da je jasno kako iz spisa, tako i iz diskusije do koje je došlo na raspravi da je učinak sustava povrata predviđen pravom na koji se odnosi treći dio prvog prethodnog pitanja u praksi znatno umanjen postojanjem te mogućnosti oslobođenja *a priori*. Dakle, postojanje te mogućnosti, koja je jasna iz spisa, predstavlja, prema mojem mišljenju, činjeničnu i pravnu okolnost koju se ne smije zanemariti u analizi Suda.

43 — Vidjeti uvodne izjave 9. i 31. Direktive 2001/29.

58. U tom pogledu podsjećam da je Sud upravo u vezi s Direktivom 2001/29 utvrdio da su države članice, prilikom njezina prenošenja u nacionalno pravo, dužne poštovati tumačenje te direktive koje osigurava pravednu ravnotežu između različitih temeljnih prava zaštićenih pravnim poretom Unije. Nadalje, tijekom provedbe mjera za prenošenje te direktive, tijela i sudovi država članica moraju ne samo tumačiti svoje nacionalno pravo na način koji je u skladu s tom direktivom, nego i skrbiti da se ne oslanjaju na njezino tumačenje koje je u sukobu s temeljnim pravima ili drugim općim načelima prava Zajednice⁴⁴.

59. U tom pogledu napominjem i da je činjenica da se plaćanje pravične naknade „privremeno” stavlja na teret subjektima koji je nisu dužni plaćati, pod uvjetom da mogu naknadno dobiti povrat tog plaćanja, svojstvena sustavu o kojem se radi u presudi Padawan. Naime, u toj presudi Sud je priznao da se pravična naknada može naplatiti na teret osoba koje nisu stvarni obveznici plaćanja te naknade, ali koji je poslije mogu nadoknaditi od naknadnih kupaca⁴⁵.

D – Drugo prethodno pitanje

60. Sud koji je uputio zahtjev postavlja Sudu drugo prethodno pitanje samo u slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje. Naime, taj sud smatra da u slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje i, prema tome, u slučaju kada taj sud treba proglasiti da predmetni nacionalni propis nije u skladu s pravom Unije, ipak je dužan, kako bi se riješio spor u glavnom postupku, pokušati pronaći tumačenje tog propisa koje je u skladu s Direktivom 2001/29. Slažem se s pristupom suda koji je uputio zahtjev⁴⁶.

61. Međutim, s obzirom na to da sam na temelju razmatranja u prethodnom odlomku ovog mišljenja utvrdio da odgovor na prvo pitanje može biti potvrđan, smatram da, kada bi Sud prihvatio takav pristup, ne bi trebalo odgovarati na drugo pitanje. Stoga sljedeća razmatranja iznosim samo za slučaj da Sud, primjenjujući pristup različit od onog koji sam predložio, odgovori negativno na prvo prethodno pitanje.

62. Drugo prethodno pitanje podijeljeno je u dva dijela. U prvom dijelu pitanja (točka 2.1.), sud koji je uputio zahtjev pita Sud postoji li pravična naknada u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 kada pravo na primjerenu naknadu iz predmetnog nacionalnog propisa postoji samo u pogledu stavljanja medija na tržište putem prodaje fizičkim osobama koje ga upotrebljavaju u privatne svrhe. Kao što su naveli svi intervenijenti koji su podnijeli svoja očitovanja o drugom pitanju, odgovor na to pitanje ne može biti potvrđan. Naime, u tom pogledu dovoljno je primijetiti da iz samog teksta članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 proizlazi da, ako se medij stavlja na tržište putem prodaje fizičkim osobama koje ga upotrebljavaju u privatne svrhe, smatra se da postoji obveza naplate pravične naknade.

44 — Vidjeti presudu od 29. siječnja 2008., *Promusicae* (C-275/06, Zb., str. I-271., t. 68.) i u pogledu drugih direktiva noviju presudu od 19. travnja 2012., *Bonnier Audio* i dr. (C-461/10, t. 56.).

45 — Presuda *Padawan* (navedena u bilješki 3.), t. 46. Takav teret mogao bi se u biti smatrati „cijenom” koju treba platiti za učinkovitu zaštitu autorskih prava.

46 — Društva grupe Amazon osporavaju pristup suda koji je uputio zahtjev tvrdeći da je on protivan općim načelima prava, među kojima osobito načelu pravne sigurnosti. Međutim, potrebno je utvrditi da je Sud izričito potvrdio da, s obzirom na obvezu postizanja rezultata kojom se državi članici nalaže da oštećenim autorima osigura učinkovitu isplatu pravične naknade radi naknade štete nastale na njezinu državnom području (vidjeti točku 74. na kraju i točku 87. ovog mišljenja), „pravosudna tijela [...] moraju pronaći tumačenje nacionalnog prava koje je u skladu s navedenom obvezom postizanja rezultata kojom se osigurava naplata te naknade od prodavatelja koji je pridonio uvozu navedenih medija stavljanju ih na raspolaganje krajnjim korisnicima” (vidjeti presudu *Stichting de ThuisKopie*, gore navedenu u bilješki 7., t. 39.). Stoga smatram da se pristup suda koji je uputio zahtjev ni na koji način ne može kritizirati i da je taj pristup, naprotiv, u cijelosti u skladu sa sudskom praksom Suda.

63. Drugi dio drugog prethodnog pitanja (točka 2.2.) na koji treba odgovoriti samo u slučaju potvrdnog odgovora na prvi dio, od većeg je interesa. Tim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita Sud treba li u slučaju stavljanja medija na tržište putem prodaje fizičkim osobama pretpostaviti, ako se ne dokaže suprotno, da će ga te osobe upotrebljavati u privatne svrhe.

64. Dakle, kao što proizlazi iz točke 32. ovog mišljenja, u nekoliko puta navedenoj presudi Padawan Sud je već utvrdio da, kada se mediji stavljaju na raspolaganje fizičkim osobama u privatne svrhe, može se pretpostaviti da će ih te osobe upotrijebiti u svrhu reproduciranja djela zaštićenih autorskim pravom. Sud koji je uputio zahtjev u biti pita može li se ta pretpostavka proširiti s obzirom na to da se, kada se mediji stavljaju na raspolaganje fizičkim osobama, može pretpostaviti da će ih one upotrijebiti u privatne svrhe (pa se stoga, na temelju pretpostavke iz gore navedene točke 32., može pretpostaviti da će ih upotrijebiti za reproduciranje zaštićenih djela).

65. U tom pogledu valja primijetiti da se objašnjenje pretpostavke koju je Sud priznao u točkama 54. do 56. presude Padawan nalazi u činjenici da je uistinu praktički nemoguće utvrditi upotrebljavaju li fizičke osobe kupljeni medij kako bi u privatne svrhe reproducirale djela zaštićena autorskim pravom, što dovodi do obveze plaćanja pravične naknade. Upravo zbog te nemogućnosti Sud je utvrdio da se, kada fizička osoba kupi medij u privatne svrhe, može pretpostaviti da će ga upotrijebiti za reproduciranje zaštićenih djela. U tim okolnostima, smatram da bi se osujetilo djelovanje te pretpostavke u konkretnim slučajevima kada se ne bi moglo pretpostaviti, osim ako se ne dokaže suprotno, da od trenutka kada fizička osoba kupi medij, ona ga upotrebljava u privatne svrhe. Naime, kada to ne bi bio slučaj, svaki put kada fizička osoba kupi neki medij nastala bi neizvjesna situacija u pogledu svrhe u koju će ga upotrijebiti pa i u pogledu postojanja ili nepostojanja obveze plaćanja pravične naknade⁴⁷.

66. Stoga smatram da s obzirom na prethodno objašnjenje, na drugi dio drugog prethodnog pitanja treba odgovoriti potvrdno. Međutim, kao što je već navedeno u točki 45. ovog mišljenja, pretpostavku uporabe medija u privatne svrhe u slučaju kada ga kupi fizička osoba u svakom slučaju treba smatrati oborivom. Sama fizička osoba ili subjekt koji je obvezan platiti pravičnu naknadu moraju moći dokazati, u svrhu mogućeg oslobođenja *a priori* plaćanja pravične naknade ili u svrhu mogućeg povrata te naknade, da je fizička osoba kupila medij u svrhe koje su *očito* različite od privatnog umnožavanja ili od uporabe medija u druge svrhe koje podliježu obvezi plaćanja pravične naknade. U tom slučaju nije sporno da se neće zahtijevati plaćanje pravične naknade.

E – Treće prethodno pitanje

1. Opća razmatranja i dopuštenost

67. Trećim prethodnim pitanjem na koje se od Suda traži da odgovori u slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje ili na drugo pitanje točku 2.1., sud koji je uputio zahtjev pita proizlazi li iz članka 5. Direktive 2001/29 ili neke druge odredbe prava Unije da pravo na dobivanje pravične naknade koja se ostvaruje putem udruge za kolektivno ostvarivanje prava ne postoji ako je ta udruga na temelju zakona dužna platiti polovicu prihoda ne nositeljima prava, već socijalnim i kulturnim ustanovama.

47 — Osim u slučaju koji mi se u praksi čini malo vjerojatnim u kojem fizička osoba prije kupnje sustavno prijavi u koje svrhe će upotrijebiti medij. *De lege ferenda* nije isključena mogućnost da se mogu predvidjeti metode kojima će se fizičku osobu moći obvezati na podnošenje takve prijave tako da pribjegavanje navedenoj pretpostavci ne bi bilo potrebno. U budućnosti bi, uostalom, primjena te pretpostavke mogla biti i marginalizirana razvojem ili širenjem tehnoloških metoda stavljanja djela na tržište. Međutim, smatram da nas takva razmatranja udaljavaju od okolnosti ovog predmeta koji je obuhvaćen postojećim činjeničnim i pravnim okvirom.

68. Sud koji je uputio zahtjev osobito pita može li zbog obveze predviđene člankom 13. VerwGesG-a da udruge za kolektivno ostvarivanje autorskih prava osnivaju socijalne ili kulturne ustanove u korist nositelja autorskih prava i plaćaju im polovicu iznosa prihoda od „naknade za prazne nosače slika ili zvuka”, austrijski sustav primjerene naknade biti neusklađen s pojmom pravične naknade iz Direktive 2001/29. U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev ima dvostruku dvojbu. S jedne strane, autori se moraju zadovoljiti da će u novcu dobiti samo polovicu naknade za štetu koja im je nanesena uporabom njihova djela. S druge strane, sud koji je uputio zahtjev upućuje na moguću stvarnu diskriminaciju između austrijskih i stranih autora u pogledu mogućnosti korištenja gore navedenih socijalnih ili kulturnih ustanova.

69. U pogledu tog prethodnog pitanja valja prethodno zauzeti stajalište o određenim aspektima koji se odnose na njegovu dopuštenost.

70. Kao prvo, smatram da treba odbiti prigovor koji je istaknula austrijska vlada prema kojem bi to prethodno pitanje trebalo biti nedopušteno jer, kao što priznaje sud koji je uputio zahtjev, ono nema nikakvog utjecaja na ishod glavnog postupka. U tom pogledu iz ustaljene sudske prakse proizlazi da, s obzirom na pretpostavku relevantnosti koja se primjenjuje na pitanja koja se odnose na tumačenje prava Unije koja postavlja nacionalni sud, Sud može odbiti odlučivati o njima samo ako je očito da traženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze sa stvarnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je pitanje hipotetsko ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima koji su mu neophodni za davanje korisnog odgovora na pitanja koja su mu postavljena⁴⁸. Dakle, iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku izričito proizlazi da nacionalni sud u ovom predmetu ne isključuje mogućnost da moguća neusklađenost nacionalnog propisa s Direktivom 2001/29, koja se utvrdi nakon odgovora Suda na treće prethodno pitanje, može imati za posljedicu odbijanje tužbenog zahtjeva u glavnom postupku. Stoga je očito da navedeni sud smatra da to pitanje može biti odlučujuće za ishod tog postupka. Zato navedeno pitanje, prema mojem mišljenju, treba smatrati dopuštenim.

71. Kao drugo, suprotno tomu smatram da treće prethodno pitanje treba smatrati nedopuštenim u dijelu u kojem se bez razlikovanja odnosi na bilo koju „drugu odredbu prava Unije”. U tom pogledu Sud je već utvrdio da se na pitanje koje je preopćenite prirode ne može dati koristan odgovor⁴⁹. Nadalje, prema ustaljenoj sudskoj praksi, neophodno je da u prethodnom postupku nacionalni sud, s jedne strane, navede jasne razloge koji su ga naveli da postavi pitanje o tumačenju određenih odredbi prava Unije i da prethodnu odluku Suda o tim odredbama smatra neophodnom te da, s druge strane, dostavi minimalno objašnjenje razloga za odabir propisa Unije čije tumačenje traži i povezanosti između tih propisa i nacionalnih propisa primjenjivih na predmetni spor⁵⁰. Iz tih zahtjeva proizlazi da se općenito i neobrazloženo pozivanje na bilo koju „drugu odredbu prava Unije”, poput onoga sadržanog u trećem prethodnom pitanju, ne može smatrati dopuštenim. Uostalom, takvo je tumačenje potvrđeno u tekstu članka 94. točke (c) novog Poslovnika Suda u skladu s kojim zahtjev za prethodnu odluku mora sadržavati prikaz razloga koji su naveli sud koji je uputio zahtjev da se zapita o tumačenju ili valjanosti određenih odredaba prava Unije, kao i pojašnjenje veze koja po mišljenju tog suda postoji između tih odredaba i nacionalnog zakonodavstva primjenjivog u glavnom postupku.

72. Slijedom toga, Sud bi, prema mojem mišljenju, trebao odlučivati isključivo o aspektima prethodnog pitanja koji se odnose na Direktivu 2001/29 kako su navedeni u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku. Nadalje, Sud, prema mojem mišljenju, ne treba odlučivati o raznim argumentima koje su stranke istaknule ako nacionalni sud u tom pogledu nije postavio nijedno pitanje⁵¹.

48 — U opsežnoj sudskoj praksi vidjeti u tom pogledu, počevši od najnovije, presude od 28. veljače 2012., *Inter-Environnement Wallonie i Terre wallonne ASBL* (C-41/11, t. 35.) i od 29. ožujka 2012., *SAG ELV Slovensko i dr.* (C-599/10, t. 15. i navedenu sudsku praksu).

49 — Presuda od 28. ožujka 1979., *Beneventi* (222/78, Zb., str. 1163., t. 20.).

50 — Rješenje od 3. svibnja 2012., *Ciampaglia* (C-185/12, t. 5. i navedena sudska praksa) kao i presuda od 27. studenoga 2012., *Pringle* (C-370/12, t. 84.).

51 — Presude od 11. listopada 1990., *Nespoli i Crippa* (C-196/89, Zb., str. I-3647., t. 23.) i od 16. rujna 1999., *WWF i dr.* (C-435/97, Zb., str. I-5613., t. 29. i navedena sudska praksa).

2. Meritum trećeg prethodnog pitanja

73. Što se tiče merituma tog prethodnog pitanja, valja primijetiti da sud koji je uputio zahtjev u biti pita Sud može li se zbog moguće neusklađenosti s Direktivom 2001/29 nacionalnog propisa kojim se predviđa uplaćivanje polovice pravične naknade, ne izravno autorima, nego socijalnim i kulturnim ustanovama koje obavljaju djelatnosti u njihovu korist, dužnika osloboditi plaćanja pravične naknade koju treba platiti.

74. U tom pogledu najprije primjećujem da iz načela koja je istaknuo Sud i koja su navedena u točkama 27. i 28. ovog mišljenja proizlazi da je pojam pravične naknade definiran u smislu naknade štete koja je autoru nanesena neovlaštenim reproduciranjem njegova zaštićenog djela. Nadalje, Sud je utvrdio da iz samog teksta članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 proizlazi da se pravom Unije predviđa da je pravo autora na pravičnu naknadu pravo kojeg se nije moguće odreći. Stoga autor *nužno* mora dobiti uplatu te naknade⁵². Sud je također utvrdio da se iznimka predviđena navedenom odredbom treba tumačiti restriktivno te da se ne smije proširiti izvan onoga što je izričito propisano navedenom odredbom i stoga se ne može primjenjivati na prava autora na naknadu⁵³. Nadalje, prema sudskoj praksi, države članice podliježu obvezi postizanja rezultata u pogledu naplate pravične naknade radi naknade štete koja je nositeljima prava nanesena na državnom području te države članice⁵⁴.

75. Prema mojem mišljenju, logična posljedica tih načela iz sudske prakse je da mora postojati stvarno pravo na pravičnu naknadu, kojeg se autor ne može odreći i koje je nužno. Dakle, odredba nacionalnog prava kojom se ograničava ostvarivanje tog prava uskraćivanjem plaćanja čak i samo jednog dijela navedene naknade nositeljima prava, prema mojem mišljenju, nije u skladu s pravom Unije⁵⁵.

76. Međutim, s obzirom na gore navedeno, ne pronalazim nijedan element, u propisima Unije ili u sudskoj praksi, koji bi me naveo na zaključak da državama članicama treba naložiti obvezu plaćanja ukupnog iznosa pravične naknade autorima u novcu ili kojom bi se državama članicama zabranilo da predvide isplatu jednog dijela te naknade u obliku neizravne naknade. Nacionalni propis kojim se predviđaju oblici neizravne naknade za autore sam po sebi ne čini mi se ni na koji način protivnim pojmu pravične naknade. U tom smislu smatram da mogućnost kojom se predviđa da se dio te naknade isplati u obliku kolektivne naknade za sve autore sama po sebi nije protivna pojmu pravične naknade⁵⁶.

77. Točno je da bi sustav kojim bi se predvidjelo da se ukupan iznos pravične naknade isplaćuje u obliku neizravne ili kolektivne naknade svakako mogao biti neusklađen sa zahtjevom učinkovitosti koji je sadržan u samom pojmu pravične naknade. Postavlja se, dakle, pitanje u kojoj mjeri su oblici neizravne naknade dopustivi kako bi se osigurala učinkovitost pravične naknade.

52 — Vidjeti presudu Luksan (navedenu u bilješki 7.), t. 100., 105. i 108. Moje isticanje.

53 — Vidjeti presudu Luksan (navedenu u bilješki 7.), t. 101.

54 — Presude Stichting de Thuisakopie (navedena u bilješki 7.), t. 34. i 36. kao i Luksan (navedena u bilješki 7.), t. 106. U tom pogledu vidjeti osobito točku 87. navedenu u nastavku.

55 — Vidjeti u tom pogledu i razmatranja nezavisne odvjetnice V. Trstenjak sadržana u točkama 168. do 177. njezina mišljenja od 6. rujna 2011. u predmetu Luksan (navedenog u bilješki 7.).

56 — Na mogući prigovor da se takvim sustavom ne bi dovoljno uzela u obzir pojedinačna veza između štete nanesene dotičnom autoru i naknade na koju ima pravo, može se odgovoriti, kao što je istaknula Komisija, da je sustav naknade za privatno umnožavanje nužno neprecizan utoliko jer je, kao što se navodi u točki 65. ovog mišljenja, u praksi trenutačno nemoguće odrediti koje djelo je umnožio koji korisnik i na kojem mediju.

78. Međutim, u tom pogledu primjećujem da oblici i načini raspodjele pravične naknade od strane subjekata kojima se ona uplaćuje nisu posebno uređeni pravom Unije zbog čega države članice raspoložu određenom marginom prosudbe prilikom njihova određivanja u granicama utvrđenim u pravu Unije. Stoga Sud nije dužan zamijeniti države članice u određivanju tih oblika i načina raspodjele jer Direktivom 2001/29 nisu propisani nikakvi posebni kriteriji u tom pogledu⁵⁷, osim kriterija učinkovitosti pravične naknade.

79. Što se tiče osobito djelatnosti koje obavljaju ustanove osnovane i financirane u skladu s predmetnim nacionalnim propisom, smatram da davanja za socijalnu zaštitu u korist autora općenito i njihovih obitelji bez ikakve sumnje mogu predstavljati vrste neizravne i kolektivne naknade koje su u skladu s pojmom pravične naknade i ciljevima Direktive 2001/29⁵⁸. Slična razmatranja, prema mojem mišljenju, vrijede i za djelatnosti kulturnog promicanja koje mogu, osim zaštiti i razvoju kulture općenito, u skladu s ciljevima UFEU-a⁵⁹ i zaštite samog autorskog prava⁶⁰, izravno koristiti i samim autorima u obliku više ili manje specifičnog promicanja njihovih djela.

80. Što se tiče moguće diskriminacije između austrijskih i stranih autora u pogledu koristi od navedenih mogućih oblika neizravne naknade, prema mojem mišljenju, na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi postoji li zaista diskriminacija u konkretnom slučaju. Međutim, smatram da u slučaju u kojem je pristup navedenim socijalnim davanjima omogućen bez razlikovanja svim autorima, austrijskim i stranim, i slučaju u kojem kulturna davanja predstavljaju učinkovit oblik neizravne naknade od koje bez razlikovanja imaju koristi, iako ne nužno u jednakoj mjeri, kako nacionalni, tako i strani autori, ne postoji diskriminacija zbog koje nacionalni propis nije u skladu s pravom Unije.

81. Naposljetku, kako bih točno odgovorio na pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev, moram također primijetiti da, ako se prihvati da pitanje koje se odnosi na raspodjelu pravične naknade za posljedicu ima oslobođenje dužnika obveze plaćanja te naknade, učinak toga bio bi da se autorima ni na koji način ne bi nadoknadila šteta koja im je nanesena prodajom medija u konkretnom slučaju. Takav ishod sam po sebi čini mi se protivan pravu Unije i kao takav neprihvatljiv⁶¹.

82. Stoga, s obzirom na sva prethodna razmatranja, smatram da u slučaju nacionalnog propisa kojim se predviđa da su svi prihodi od plaćanja pravične naknade namijenjeni u korist autorâ, polovica u obliku izravne naknade, a druga polovica u obliku neizravne naknade, odgovor na prethodno pitanje koje se odnosi na utvrđivanje oslobađa li se dužnika obveze plaćanja pravične naknade, može biti samo negativan. Međutim, na sudu koji je uputio zahtjev je da ocijeni podrazumijeva li uistinu i u kojoj mjeri primjena predmetnog nacionalnog propisa u glavnom postupku oblike neizravne naknade za autore⁶².

F – Četvrto prethodno pitanje

83. Svojim četvrtim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da utvrdi sprečava li članak 5. stavak 2. točka (b) Direktive 2001/29 ili druga odredba prava Unije pravo na naplatu pravične naknade ako je slična naknada za stavljanje medija za bilježenje na tržište već plaćena u drugoj državi članici.

57 — Vidjeti po analogiji presudu VEWA (gore navedenu u bilješki 35.), t. 35., u pogledu kriterija za određivanje iznosa naknade koja pripada autorima u slučaju posudbe od strane javnih ustanova u smislu Direktive 92/100 (gore navedene u bilješki 32.).

58 — U tom pogledu čini mi se uvjerljivo to što se u uvodnoj izjavi 11. Direktive 2001/29 upućuje na činjenicu da je jedan od ciljeva učinkovitog i strogog sustava zaštite autorskog prava zajamčiti neovisnost i dostojanstvo umjetničkih stvaratelja i umjetnika izvođača.

59 — Vidjeti članak 167. stavak 1. UFEU-a.

60 — Vidjeti na primjer uvodne izjave 9. i 11. Direktive 2001/29 kao i uvodnu izjavu 3. i članak 6. Direktive 2006/115.

61 — Potreba da se u konkretnom slučaju učinkovito osigura naplata pravične naknade jasno proizlazi iz sudske prakse Suda (vidjeti točku 39. presude Stichting de Thuiskopie, gore navedene u bilješki 7.).

62 — Ako nacionalni sud u ovom predmetu uistinu utvrdi da se dio prihoda stečenih na temelju pravične naknade ne koristi kao neizravna naknada u korist autora, smatram da nije isključena ni mogućnost da navedeni sud iz tog razloga eventualno umanji zahtjeve tužitelja.

84. Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da se to pitanje temelji na argumentu koji su istaknula društva grupe Amazon, tužitelji u glavnom postupku, prema kojem su ta društva u Njemačkoj već platila određeni iznos s naslova pravične naknade za dio medija koji su stavljeni na tržište u Austriji. Stoga ta društva tvrde da, s obzirom na to da je dvostruko plaćanje pravične naknade nezakonito⁶³, nisu dužna izvršiti navedeno plaćanje u Austriji.

85. U tom pogledu valja najprije primijetiti da, u skladu s razmatranjima koja sam iznio u gore navedenim točkama 71. i 72., i četvrto prethodno pitanje treba, prema mojem mišljenju, proglasiti djelomično nedopuštenim u dijelu u kojem se ono općenito poziva na bilo koju „drugu odredbu prava Unije”. Sud će, dakle, i o ovom pitanju moći odlučivati isključivo o aspektima navedenima u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku a da ne mora odlučivati o raznim argumentima koje su stranke istaknule, ali ih nacionalni sud nije naveo.

86. Što se tiče merituma, smatram da je, u načelu, dvostruko plaćanje pravične naknade za isti medij nedopušteno. Naime, iz sudske prakse u gore navedenim točkama 27. i 28., koja se nekoliko puta navodi u ovom mišljenju, proizlazi da pravična naknada odgovara naknadi za štetu koju je autor pretrpio zbog neovlaštenog reproduciranja njegova djela. Dakle, čini mi se da je logična posljedica takvog tumačenja pojma pravične naknade da se, u načelu, naknada štete treba naplatiti samo jednom za uporabu svakog medija za reproduciranje koje podliježe plaćanju pravične naknade. Nema nikakvog razloga kojim bi se moglo opravdati dvostruko plaćanje pravične naknade. Stoga se, prema mojem mišljenju, ne može prihvatiti teza poljske vlade prema kojoj margina prosudbe koja je ostavljena državama članicama, u nedostatku usklađenog sustava pravične naknade, ne predstavlja zapreku za dvostruko naplatu pravične naknade za isti medij⁶⁴.

87. Međutim, u tom pogledu moram istaknuti, kao što je to uostalom učinio i sud koji je uputio zahtjev, da je Sud priznao postojanje obveze postizanja rezultata koju ima država članica u kojoj je šteta nastala, a to je da se naplati pravična naknada radi naknade štete koja je autorima nanesena uporabom njihovih djela. Sud je, naime, utvrdio da u slučaju kada je država članica u svoje nacionalno pravo uvela iznimku za privatno umnožavanje i u slučaju kada krajnji korisnici koji u privatne svrhe reproduciraju zaštićeno djelo borave na njezinu državnom području, ta je država članica dužna osigurati, u skladu sa svojom mjesnom nadležnošću, učinkovitu naplatu pravične naknade radi naknade štete koja je nositeljima prava nanesena na državnom području te države članice⁶⁵.

88. Sud je također utvrdio, s jedne strane, da se može pretpostaviti da je šteta koju treba nadoknaditi nastala na državnom području države članice u kojoj borave krajnji korisnici koji reproduciraju djelo i time nanose štetu⁶⁶ i, s druge strane, da sama činjenica da se sjedište profesionalnog prodavatelja medija za reproduciranje nalazi u drugoj državi članici, a ne u državi članici u kojoj borave kupci, nema utjecaja na navedenu obvezu postizanja rezultata koju imaju države članice⁶⁷.

89. U ovom je predmetu nedvojbeno, s obzirom na to da su krajnji korisnici kupili medije u Austriji, da je šteta koju treba nadoknaditi naplatom pravične naknade nastala u toj državi. U skladu s gore navedenom sudskom praksom, postoji, dakle, obveza koju imaju austrijska tijela da osiguraju učinkovitu naplatu pravične naknade radi naknade štete koja je autorima nanesena u Austriji. U tim

63 — Međutim, u svojoj odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku sud koji je uputio zahtjev navodi da je sporno jesu li za određene medije koji su naknadno stavljeni na tržište u Austriji doista već izvršena plaćanja pravične naknade u Njemačkoj. Prvostupanjski sud nije uspio utvrditi jesu li ta plaćanja izvršena, a drugostupanjski sud ostavio je to pitanje neodgovoreno ne smatrajući ga relevantnim za rješavanje spora.

64 — Smatram da je taj argument primjer toga kako se, u nedostatku usklađenog sustava pravične naknade, na nacionalnoj razini mogu primijeniti pristupi koji su u osnovi međusobno različiti i neusklađeni.

65 — Presuda Stichting de Thuiskopie (gore navedena u bilješki 7.), t. 34. i 36. kao i presuda Luksan (gore navedena u bilješki 7.), t. 106. Ta je načelna tvrdnja, prema mojem mišljenju, neovisna o činjenici je li u predmetnom sporu pravična naknada već plaćena ili nije. Stoga nije relevantan argument koji su iznijela društva grupe Amazon prema kojem ta sudska praksa nije primjenjiva u ovom predmetu s obzirom na to da je u ovom slučaju pravična naknada navodno već plaćena u drugoj državi članici.

66 — Presuda Stichting de Thuiskopie (navedena u bilješki 7.), t. 35.

67 — Presuda Stichting de Thuiskopie (navedena u bilješki 7.), t. 41.

okolnostima, dakle, osoba koja duguje pravičnu naknadu, prema mojem mišljenju, ne može tražiti da je se oslobodi obveze plaćanja te naknade u Austriji tvrdeći da ju je već platila u drugoj državi članici u kojoj autoru nije nanesena šteta zbog koje se naknada plaća. U slučaju u kojem je plaćanje iznosa u tu svrhu uistinu već izvršeno u drugoj državi članici, na dužniku je da traži povrat tog iznosa u toj državi članici s pomoću sredstava koja mu stoje na raspolaganju u skladu s njezinim propisima.

90. Društva grupe Amazon tvrde da u Njemačkoj ne mogu ostvariti nijedan zahtjev za nadoknadu već izvršenog plaćanja pravične naknade za određene medije koji su naknadno stavljani na tržište u Austriji. Međutim, na državi članici u kojoj je izvršeno nepotrebno plaćanje je da osobama koje nisu obvezne platiti pravičnu naknadu osigura odgovarajuću mogućnost dobivanja povrata nepotrebno izvršenih uplata pravične naknade, eventualno i putem tužbi pred nacionalnim pravosudnim tijelima.

91. Ako je u ovom predmetu uistinu došlo do dvostrukog plaćanja pravične naknade, to mi se čini prijekora vrijednom posljedicom nedovoljne koordinacije među propisima država članica koja je izazvana izostankom usklađenosti sustava pravične naknade. Zadaća je zakonodavca Unije da intervenira podizanjem razine usklađenosti nacionalnih propisa kako bi se izbjeglo ponavljanje sličnih situacija u budućnosti⁶⁸.

V – Zaključak

92. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja mu je postavio Oberster Gerichtshof odgovori na sljedeći način:

1. Smatra se da pravična naknada u smislu Direktive 2001/29 postoji ako:
 - (a) nositelji prava, u smislu članka 2. Direktive 2001/29, imaju pravo na primjerenu naknadu koja se može ostvariti samo putem udruge za kolektivno ostvarivanje prava koja predstavlja različite nositelje prava, bez razlikovanja u odnosu na osobu koja u komercijalne svrhe i uz naplatu prva stavlja na nacionalno tržište medij za bilježenje namijenjen reproduciranju njihovih djela; i ako
 - (b) nacionalni propisi predviđaju, s jedne strane, mogućnost oslobođenja *a priori* plaćanja pravične naknade za subjekte, fizičke ili pravne osobe, za koje se na temelju objektivnih elemenata, čak i samo indikativnih, može razumno smatrati da kupuju medije u svrhe koje su očito različite od onih koje podliježu plaćanju pravične naknade i, s druge strane, opću mogućnost naknadnog dobivanja povrata navedene pravične naknade u svim slučajevima u kojima se dokaže da uporaba medija ne predstavlja čin kojim se može nanijeti šteta autoru djela.
2. S obzirom na predloženi odgovor na prvo pitanje, smatram da nije potrebno odgovoriti na drugo prethodno pitanje. Ako Sud smatra da je potrebno odgovoriti na to pitanje, predlažem mu da odgovori na sljedeći način:
 - 2.1. Smatra se da „pravična naknada” u smislu Direktive 2001/29 postoji ako pravo na primjerenu naknadu postoji samo u pogledu stavljanja medija za bilježenje na tržište putem prodaje fizičkim osobama koje ga upotrebljavaju u privatne svrhe za reproduciranje; i
 - 2.2. U slučaju stavljanja medija za bilježenje na tržište putem prodaje fizičkim osobama, treba pretpostaviti, dok se ne dokaže suprotno, da će ih one upotrebljavati u privatne svrhe za reproduciranje. U svrhu mogućeg oslobođenja *a priori* od plaćanja pravične naknade ili

68 — Upravo s tog gledišta, prema mojem mišljenju, u pogledu predstojeće presude Suda, treba sagledati razmatranja nezavisnog odvjetnika N. Jääskinenä u točki 55. njegova mišljenja od 10. ožujka 2011. u predmetu Stichting de Thuiskopie (gore navedenom u bilješki 7.).

mogućeg povrata te naknade, mora biti moguće dokazati da je fizička osoba kupila medij u svrhe koje su očito različite od privatnog umnožavanja ili od uporabe medija u druge svrhe koje podliježu plaćanju pravične naknade.

3. Iz Direktive 2001/29 ne proizlazi da ne postoji pravo na dobivanje pravične naknade kada se nacionalnim propisom predviđa da su svi prihodi od plaćanja te naknade namijenjeni autorima, polovica u obliku izravne, a polovica u obliku neizravne naknade. Međutim, sud koji je uputio zahtjev dužan je ocijeniti podrazumijeva li i u kojoj mjeri primjena predmetnog nacionalnog propisa u konkretnom slučaju oblike neizravne i nediskriminatorne naknade za različite kategorije autora.
4. Ako je šteta koju treba nadoknaditi nastala na državnom području jedne države članice, odredbe Direktive 2001/29 ne sprečavaju ostvarivanje prava na dobivanje pravične naknade u toj državi članici u slučaju kada je slična naknada već plaćena u drugoj državi članici za stavljanje medija za bilježenje na tržište. Međutim, država članica u kojoj je izvršeno nepotrebno plaćanje dužna je osobama koje nisu obvezne platiti pravičnu naknadu osigurati odgovarajuću mogućnost dobivanja povrata nepotrebno izvršenih uplata pravične naknade, eventualno i putem tužbi pred nacionalnim pravosudnim tijelima.